

Staat gedaagd in kort geding over Wiv op donderdag 7 juni 2018

Morgen, op donderdag 7 juni 2018, zal bij de Rechtbank te Den Haag het kort geding dienen tegen de Staat der Nederlanden om de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten. In veler ogen zijn de bevoegdheden, die de Wiv verschaft aan de Algemene Inlichtingen- en VeiligheidsDienst(AIVD) en de Militaire Inlichtingen- en VeiligheidsDienst(MIVD) te vergaand. Voor het goede begrip: de klagers zijn niet tegen een wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten, maar tegen de invulling van de huidige, net aangenomen wet. Een brede coalitie van maatschappelijke organisaties en bedrijven heeft daarom een kort geding tegen de Staat aangespannen om de meest privacyschendende onderdelen van de Wivt buiten werking te laten stellen wegens strijd met Europees privacyrecht. Naast Privacy First bestaat de coalitie uit het Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten (NJCM), Bits of Freedom, Nederlandse Vereniging van Strafrechtadvocaten (NVSA), Platform Bescherming Burgerrechten, Free Press Unlimited, BIT, Voys, Speakup, Greenpeace International, Waag Society en Mijndomein Hosting. De procedure en de coalitie van eisende partijen worden gecoördineerd door het Public Interest Litigation Project (PILP) van het Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten (NJCM).

Ook bodemprocedure

De Nederlandse Vereniging van Journalisten(NVJ) nam eerst ook deel aan deze coalitie, maar koos ervoor [eigenstandig een bodemprocedure](#) tegen de Staat der Nederlanden te voeren. Deze bodemprocedure zal de Wiv binnen “het Europees grondrechtelijk kader” toetsen. De NVJ realiseert zich dat die weg meer tijd kost, maar hecht belang aan een zorgvuldige toetsing waarvoor een bodemprocedure in hun optiek de meer geëigende weg vormt. Aldus algemeen-secretaris Thomas Bruning van de NVJ.

Rechtbank Den Haag

De landsadvocaat zal bij de voorzieningenrechter die deze zaak zal behandelen in één der zalen van het gerechtsgebouw in het Paleis van Justitie, aan de Prins Clauslaan 60(2595 AJ) te Den Haag, de advocaten van Boekx Advocaten treffen, waaronder mr. Volgenant, mr. Blokhuis en mr. Lamme. De dagvaarding die uitgegaan is treft u in [deze link](#) aan. Voor de liefhebbers om deze zitting bij te wonen zij vermeld dat de zitting gepland is van 10.00u tot 12.00 u op 7 juni. Het Paleis van Justitie bevindt zich op loopafstand van station Den Haag Centraal.

Belangrijkste punten

De procescoalitie stelt in de dagvaarding dat:

“1.9 De eerste leden van de artikelen 39, 45 en 48 en 64 en 89 Wiv2017 zijn in hun huidige vorm in strijd met de grondrechten zoals vastgelegd in het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (‘EVRM’) en het EU Handvest voor de Grondrechten (‘Handvest’), zoals uitgelegd door het EHRM en het Hof van Justitie van de EU. Met de Wiv2017 is de Nederlandse wetgever op deze punten doorgeschoten. De Wiv2017 geeft nieuwe bevoegdheden aan de inlichtingen- en veiligheidsdiensten AIVD en MIVD (hierna ook: ‘de Diensten’). Maar de balans die nodig is bij het inperken van grondrechten is daarbij uit het oog verloren. Dit wordt nader toegelicht in paragraaf 3 van deze dagvaarding.”

en:

“ 1.18 Eisers maken in deze procedure nadrukkelijk geen bezwaar tegen de bevoegdheden van de Diensten die een op targets gerichte werking hebben. Dat er gegevens van targets worden verzameld is de kern van het werk van de Diensten. Eisers hebben wel fundamentele bezwaren tegen de ongerichte werking van bevoegdheden waardoor grootschalig gegevens van niet-targets worden vergaard, omdat daar veel gegevens van burgers die geen risico vormen voor de nationale veiligheid bij zullen zitten en ook gegevens van bronnen van journalisten en non-gouvernementele organisaties ('NGO's') en gegevens van advocaten en hun cliënten.”

En:

“3.23 De Diensten krijgen onder de Wiv2017 verschillende bevoegdheden die er toe kunnen leiden dat zij op grote schaal toegang krijgen tot gegevensbestanden waarin gegevens van niet-targets zitten, zoals burgers die geen risico vormen voor de nationale veiligheid en geheimhouders. Dit kunnen bestanden zijn met daarin gegevens over de communicatie, maar ook bestanden met betaalgegevens, reisgegevens, medische gegevens en allerlei andere soorten gegevens waarvan op voorhand duidelijk is dat deze – al dan niet in samenhang met andere gegevens – een inbreuk maken op fundamentele rechten”

VOORNAAMSTE EIS

De eisers vorderen dat de bevoegdheden in de Wiv2017 die wegens kennelijke strijd met een ieder verbindende verdragsbepalingen onrechtmatig zijn (artikelen 39 lid 1, 45 lid 1 sub b, 48 lid 1, 64 lid 1 en 89 lid 1 Wiv2017) en waar grote maatschappelijke weerstand tegen bestaat buiten werking worden gesteld dan wel dat het de Staat wordt verboden deze bevoegdheden uit te oefenen, totdat de Wiv2017 op deze onderdelen gewijzigd is.

Veel te kleine aanpassingen

Na afloop van het referendum over de Wiv bracht het kabinet

[enkele kleine, cosmetische, wijzigingen](#) aan om tegemoet te komen aan het resultaat van het referendum over de Wiv. Het oogmerk van de coalitie die nu het kort geding gaat voeren tegen de Staat der Nederlanden is om forse aanpassingen te bewerkstelligen met een beroep op Europees recht.

Het zal een interessante zitting worden op 7 juni in Den Haag.

W.J. Jongejan, 6 juni 2018

Aftrap juridische actie tegen risicoprofiling door Nederlandse overheid

Op vrijdagavond 19 januari 2018 [organiseert het Platform Bescherming Burgerrechten](#) in theater De Nieuwe Liefde in Amsterdam een avondvullende bijeenkomst over “profiling” door de overheid met behulp van het **Systeem Risico Indicatie (SyRI)**. Die avond vindt de aftrap plaats van de rechtszaak tegen de Staat der Nederlanden vanwege het op grote schaal maken van risicoprofielen maken van haar burgers met SyRI. Het doel van dit systeem is in zichzelf al ongeëvenaard, omdat het niet beoogt om uitkerings-, belasting en arbeidsfraude vast te stellen, maar om de risico's hierop in kaart te brengen. Met andere woorden, dit systeem voorziet in de mogelijkheid om risicoprofielen van niet-verdachte burgers te maken. Weinigen hebben weet van de omvang van het maken van deze risicoprofielen. De rechtszaak gaat gevoerd worden door het

[Public Interest Litigation Project \(PILP\)](#) en [het Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten\(NCJM\)](#) in samenwerking met het Platform Bescherming Burgerrechten. [Deikwijs Advocaten](#) zal in de rechtszaal acteren. Het NCJM beoogt het strategisch procederen voor mensen- en burgerrechten in Nederland. [De campagne van het Platform Bescherming Burgerrechten](#), die rond deze rechtszaak van start is gegaan, heeft de zeer toepasselijke titel: [“Bij voorbaat verdacht”](#) gekregen. Op dit moment staat een overleg met het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid gepland waarin de aangesloten partijen hun eisen omtrent SyRI op tafel leggen. Mocht daar geen gewenst resultaat uit komen, dan wordt de rechtszaak in gang gezet. Formeel is vanwege de rechtsgang een dergelijke stap noodzakelijk.

Lanceringsbijeenkomst

Op de 19^e januari 2018 zullen Tommy Wieringa en Maxim Februari, die zich als ambassadeur bij de campagne hebben aangesloten, een lezing houden. Daarnaast zullen hoogleraar theoretische sterrenkunde Vincent Icke en dr. Aline Klingenberg van de Rijksuniversiteit Groningen optreden als spreker. De bijeenkomst zal worden gemodereerd door journalist en auteur Bart de Koning. Aan het eind van de avond is er ruimte voor discussie en vragen vanuit het publiek.

Belang

Zoals in de inleiding betoogd is met de wet SyRI een heel andere principe van benadering van burgers tot stand gekomen. Niet het vaststellen van eventuele fraude bij individuele burgers is het doel, maar maken van risicoprofielen waarin gezien de methodologie ook niet-verdachte burgers in voor zullen komen. Men maakt daarbij gebruik van voor de burger niet inzichtelijke algoritmen. De bestanden met mensen die aan deze profielen voldoen blijven twee jaar bewaard. Uiteraard kan door een minimale wijziging in het zoekprotocol de bewaartijd weer met twee jaar verlengd worden. De uitvoering

van dit alles vindt plaats door een private organisatie, opgericht door de centrale overheid en perifere overheden, [de Stichting Inlichtingenbureau](#), gevestigd [in het centrum van Utrecht](#). Deze constructie is nogal doortrapt, omdat daardoor deze uitvoeringsorganisatie niet onder de gebruikelijke verantwoordelijkheden van de overheid valt, zoals de openbaarheid van bestuur. Daardoor zullen WOB-verzoeken niet werken.

SyRI

Voor het kunnen uitvoeren van profiling zijn data nodig. Die zijn afkomstig van vele rijks- en gemeentelijke computersystemen die gekoppeld zijn in het SUWINET. Die koppeling is mogelijk gemaakt door de [Wet structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen](#). Het maken van de risicoprofielen werd mogelijk [door een ministerieel besluit van 1 september 2014](#) genaamd: Besluit tot wijziging van het Besluit SUWI in verband met regels voor fraudeaanpak door gegevensuitwisselingen en het effectief gebruik van binnen de overheid bekend zijnde gegevens met inzet van SyRI. Eén en ander is zonder debat door de toenmalige minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid Lodewijk Asscher, door de Tweede en eerste Kamer geloodst. Zowel [de Raad van State](#) als de [Autoriteit Persoonsgegevens](#) waren uitermate kritisch over dit besluit, maar de trein reed voort.

Omvang gegevens

Een idee van de omvang van de hoeveelheid te koppelen data krijgt men door het zien van het aantal te koppelen databases. Het gaat om arbeidsgegevens, gegevens inzake bestuursrechtelijke maatregelen en sancties, detentiegegevens, fiscale gegevens, gegevens over roerende en onroerende goederen, handelsgegevens, huisvestingsgegevens, identificerende gegevens, inburgeringsgegevens, nalevingsgegevens, onderwijsgegevens, pensioengegevens, re-integratiegegevens, schuldenlastgegevens, uitkerings-

toeslagen- en subsidiegegevens, vergunningen en ontheffingen, en zorgverzekeringsgegevens.

Grote gevaren

Ook [Wetenschappelijk Raad voor het Regeringsbeleid\(WRR\)](#) maakt zich grote zorgen over dit soort big-data-toepassingen. Deze kunnen leiden tot een toename van sociale stratificatie. Makkelijk kan een cumulatief nadeel (discriminatie en oneerlijke behandeling) ontstaan voor bepaalde groepen uit de maatschappij. Meestal gaat het om de sociaal zwakkere groepen in de samenleving. Expliciet waarschuwt de WRR voor function-creep bij Big Data-analyse. Omdat het systeem er nu eenmaal is wil men meestal de mogelijkheden ondershands uitbreiden. Door dit soort surveillancetoepassingen, wat het profilen met Syri de facto is, werkt de overheid in zeer sterke mate toe naar het vervreemden van de burger van diezelfde overheid. Met de mond beleid de overheid echter het tegendeel.

Aandacht

Het profilen met de wet SyRI vindt al vanaf 2014 plaats. Het gaat niet om kleine hoeveelheden data en kleine hoeveelheden burgers. Het raakt ons allemaal. De rechtszaak hierover, gevoerd door het PILP en NCJM in samenwerking met het Platform Bescherming Burgerrechten verdient alle aandacht. Evenzo de campagne van laatstgenoemde organisatie onder de titel "Bij voorbaat verdacht".

Ik kan u alleen maar aanraden om op 19 januari 2018 naar de aftrap te gaan in Theater De Nieuwe Liefde te Amsterdam.

[Arjen Lubach](#) maakt er een toch nog humoristische uitzending over op 8 mei 2016. Hij gaat over de sleepwet en SyRI(vanaf 6 min 55 sec.)

W.J. Jongejan

KNMG en LHV beseffen nu pas impact sleepwet op medisch beroepsgeheim

Op 6 oktober 2017 hebben de besturen van de [Landelijke Huisartsen Vereniging \(LHV\)](#) en de [Koninklijke Nederlandse Maatschappij ter bevordering van de Geneeskunst \(KNMG\)](#) laten weten, dat zij zich ernstig zorgen maken over de aantasting van het medisch beroepsgeheim door de recent aangenomen wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten ([Wiv](#)). Deze wet, ook wel bekend als de aftap- of sleepwet, geeft genoemde diensten meer en modernere bevoegdheden om informatie op dreiging te onderzoeken. Daarbij is ervoor gekozen om voor de vertrouwelijke communicatie tussen patiënten en artsen en de in de medische databases opgeslagen data geen uitzondering te maken. Hoewel de kennisgevingen van de LHV en KNMG geen oproep doen om [het referendumverzoek tegen de sleepwet](#) te ondertekenen kan de opstelling van beide organisaties niet los gezien worden van de pogingen om de sleepwet alsnog een halt toe te roepen, o.a door middel van een referendum. De openlijke kritische opstelling van LHV en KNMG komt helaas rijkelijk laat. Bij pogingen van de minister van VWS om het medisch beroepsgeheim aan te tasten was men veel alerter.

Waarschuwing

Zowel de LHV als de KNMG stellen tijdens de parlementaire behandeling niet geconsulteerd te zijn, waardoor men nu pas reageert. Vanuit het oogpunt van de makers van de wet is het wel te snappen dat die de organisaties niet uitgenodigd heeft. Je creëert er alleen maar je eigen tegenstand mee. Moreel gezien is het verwerpelijk dat de overheid, die de burgers representeert, zulke vergaande bevoegdheden zonder deugdelijke consultatie laat passeren. LHV en KNMG hadden gewaarschuwd kunnen zijn, want tijdens de behandeling in het parlement zijn medische uitsluitingen aan de orde geweest, maar weggestemd. Bovendien hebben schrijvers dezes in 2016 [in een ingezonden stuk in het NRC-Handelsblad](#) gewaarschuwd voor de consequenties van de wet. Op dat moment lag het wetsontwerp 34588 bij de Tweede Kamer. Het niet geconsulteerd zijn disculpeert de LHV en KNMG geenszins.

Génant

Na het aannemen van de wet op 11 juli 2017 hebben schrijvers dezes andermaal gewaarschuwd voor de gevolgen van deze wet in een [open brief](#) aan de KNMG. Het online magazine van deze organisatie, [Medisch Contact](#), besteedde er ook aandacht aan. Per email liet het bestuur van de KNMG mij weten dat men contact zou opnemen over dit onderwerp. Door vakanties etc. binnen de KNMG nam de voorzitter, René Héman, pas in de eerste week van september contact op met één onzer(W.J.J.). Per telefoon liet hij weten dat intern onderzoek in archief en notulen, had uitgewezen dat er geen enkel contact tussen de KNMG en het parlement dan wel het ministerie van binnenlandse zaken was geweest over dit onderwerp. Hij geneerde zich daar wel over en vertelde dat de KNMG haar knopen ging tellen en tot een standpuntbepaling zou komen binnen afzienbare tijd. Ruim een maand later, vlak voor het aflopen van de deadline van het indienen van ondertekeningen van het referendumverzoek, komen LHV en KNMG nu met een gelijktijdige persverklaring.

Beperken schade

In plaats van een krachtig en duidelijk **“NEEN”** laat de LHV in haar verklaring weten te kijken wat er nog mogelijk is in het implementatietraject van de wet om de risico's voor het medisch beroepsgeheim te beperken(LHV). De KNMG zegt de mogelijkheden te verkennen om binnen het kader van de wet extra voorwaarden en waarborgen te realiseren voor het verwerken van medische gegevens door veiligheidsdiensten. De KNMG heeft een eerste overleg inmiddels gevoerd met het ministerie van VWS en gaat binnenkort nader in overleg met de ministeries die bij de wet betrokken zijn. Zodra hier meer over te melden valt, volgt berichtgeving, schrijft de KNMG. Het is duidelijk dat de besturen de wet als een fait accompli ziet en eigenlijk alleen bezig zijn met “damage control”.

Twee initiatieven

Op dit moment lopen er twee initiatieven om de vers aangenomen wet echt een halt toe te roepen. Het gaat enerzijds om de opzet van het [Public Interest Litigation Project](#) om met ondersteuning van een aantal maatschappelijk organisaties een rechtszaak aan te spannen over de kersverse wet. Men heeft de hoop dat de Nederlandse rechter het recht op privacy zal beschermen en zeggen dat de wet te ver gaat. Eventueel wordt doorgeprocedeerd tot aan het Europese hof van Justitie of het Europese Hof voor de Rechten van de Mens. Anderzijds gaat het om het initiatief om het toepassen van de sleepwet een halt toe te roepen door het aanvragen van een raadgevend referendum.

Daarvoor is uw steun nodig. 300.000 ondertekeningen zijn nodig. De teller staat nu(7 oktober) op 271.000. **De website om de ondertekeningen op te tekenen heeft als deadline 12 oktober**, omdat alle ondertekenings-formulieren uitgeprint moeten worden. De formulieren moeten dan voor 16 oktober bij de kiesraad ingeleverd zijn.

Laat het medisch beroepsgeheim niet
verloren gaan door de sleepwet

[Onderteken het referendumverzoek nu
direct](#)

W.J. Jongejan en G. Freriks

Wim J. Jongejan was van 1976 tot 2007 huisarts en volgt intensief zorg-ICT en privacy-zaken in de zorg. Gerard Freriks is arts en was betrokken bij het maken van een standaard voor informatiebeveiliging in de zorg ([NEN7510](#)).

**Referendum
noodzakelijk
aantasting
beroepsgeheim**

**sleepwet
i.v.m.
medisch**

De op 11 juli 2017 in de Eerste Kamer aangenomen wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten ([wetsontwerp 34588](#)) maakt het mogelijk dat genoemde diensten verregaande bevoegdheden

hebben. De wet wordt door critici de “sleepwet” genoemd, omdat data als het ware met een sleepnet opgevisst mogen worden. De bevoegdheden houden in dat er uitbreiding is van tapmogelijkheden, verregaande inlichtingenverzameling via het internet en over internetverkeer, tot het zich actief toegang verschaffen tot ICT-systemen. De formulering van het aangenomen wetsontwerp is zodanig, dat het niet uitgesloten is dat de veiligheidsdiensten zich toegang verschaffen tot ICT-systemen met medische informatie of medische netwerken. Zelfs ICT-toepassingen die aan of in het lichaam toegepast worden zijn niet uitgesloten. Hierdoor is het medisch beroepsgeheim duidelijk in het geding. [Ik schreef er](#) met de arts en ICT-kenner Gerard Freriks over op deze website op 24 juli 2017. Door [een vijftal onafhankelijke studenten](#) van Universiteit van Amsterdam(UvA) is het initiatief genomen om een referendum over de sleepwet af te dwingen. Inmiddels zijn er het verzoek tot een referendum 234.000 maal ondertekend en lijkt het er serieus op dat [het referendum er gaat komen](#). 300.000 zijn nodig om het referendum af te dwingen. Dit initiatief staat los van het juridische initiatief van het [Public Interest Litigation Project\(PILP\)](#) om met een brede coalitie van juristen, journalisten, privacy-organisaties en tech-bedrijven om via de rechter een stokje te steken voor het toepassen van de aftapwet.

Referendum

Sinds 1 juli 2015 kunnen kiesgerechtigden [een verzoek indienen om een referendum te houden](#) over nieuw aangenomen wetten en verdragen. Het indienen van verzoeken gebeurt in twee fasen: een inleidende fase en een definitieve fase. In een raadgevend referendum kunnen kiezers voor of tegen de wet/het verdrag stemmen. Voor de inleidende fase zijn 10.000 handtekeningen nodig binnen vier weken na publicatie van een referendabele wet in de Staatscourant. Daarna onderzoekt de Kiesraad of die geldig zijn en publiceert de beslissing daarover ook in de Staatscourant. Daarna gaat de definitieve fase in. Binnen zes

weken na die beslissing moeten de aanvragers met 300.000 nieuwe ondertekeningen komen. Als er voldoende rechtsgeldige ondertekeningen zijn, besluit de Kiesraad over een tijdstip voor het raadgevend referendum. We zitten nu in die periode. Deze loopt af op [16 oktober 2017](#).

Noodzaak

Zoals in de eerste alinea genoemd zijn er geen uitsluitingen in de recent aangenomen wet voor medische databases en medische apparatuur. De communicatie tussen patiënt en arts geschiedt op basis van vertrouwen. Het vertrouwen, dat hetgeen gesproken, besproken en onderzocht is in principe niet gecommuniceerd wordt buiten de arts-patiëntrelatie. Het is dan ook jammer te moeten constateren dat de Koninklijke Nederlandse Maatschappij ter bevordering van de Geneeskunst(KNMG) tijdens het hele behandeltraject van de wet in de Tweede en Eerste Kamer geen geluid heeft laten horen over de consequenties van de wet voor het medisch beroepsgeheim. Het lijkt erop dat men daar een enorme steek heeft laten vallen.

Oproep

Bij deze doe ik een oproep om vanwege met het niet meer veilig zijn van het medisch beroepsgeheim (door toedoen van veiligheids- en inlichtingendiensten) om het verzoek tot een raadgevend referendum over deze "sleepwet" te steunen door ondertekening. Ook al lijkt het erop dat de 300.000 ondertekenaars gehaald gaan worden is het van groot belang dat dit aantal ruim overschreden wordt. Ten eerste vanwege mogelijke gedeeltelijke afwijzing van ondertekenaars door de Kiesraad en ten tweede vanwege het signaal dat uitgaat van een massale ondertekening. Neem uw verantwoordelijkheid als arts, verpleegkundige of andere werker in de zorg serieus.

**Laat het medisch beroepsgeheim niet
verloren gaan door de sleepwet**

[Onderteken het referendumverzoek nu](#)

W.J. Jongejan